

Антонюк О. Р.,
д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту,
Національний університет водного господарства та
природокристування

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ДІЯЛЬНОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМАТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасний стан ведення бізнесу практично в усіх сферах діяльності, особливо в період дії воєнного стану, вимагає ощадливого та раціонального використання різних ресурсів. Тому, підприємства перейшли на бізнес-модель без шкоди для майбутніх поколінь, яка забезпечить сталий розвиток. Корпоративна соціальна відповідальність все частіше стає предметом дослідження у світових наукових виданнях. Такі дослідження стосуються розробки категорій «свідоме споживання», «зелене споживання», «стале споживання», «етичне споживання», певна увага приділяється практичним аспектам реалізації цих цілей, переважно у сфері виробництва. Для підприємств, які здійснюють виробничу діяльність, достатньо досліджень. Існує обмежена кількість досліджень щодо відповідального споживання в невиробничому секторі та мало досліджень щодо сталого розвитку у сфері аудиторської діяльності. Щодо тенденцій закордонних досліджень, то варто відзначити, що ряд авторів продемонстрували, що реалізація цілей сталого розвитку та інформування громадськості через звітність про сталий розвиток може покращити економічну привабливість [1,2,3]. Al Ani M. K., Alshubiri F. провели дослідження надання послуг зі сталого розвитку аудиторськими компаніями на прикладі європейських країн [4]. Для корпорацій і компаній важливо інформувати суспільство про реалізацію цілей сталого розвитку. Цьому сприяє соціальна звітність, науковці відзначають позитивний вплив соціальної корпоративної відповідальності на якість аудиторських послуг

[5]. Значну роль відіграє запровадження «зеленого офісу», також екоменеджмент є темою останніх публікацій за кордоном та в Україні .

Аудиторські фірми, особливо мережеві та компанії “Big Four”, активно надають своїм клієнтам послуги зі сталого розвитку. При цьому аудиторські фірми, як суб'єкти аудиторської діяльності враховують цілі сталого розвитку, відображаючи їх реалізацію у своїх звітах. Аналіз наявних на сайтах аудиторських фірм звітів про прозорість/звітів про сталий розвиток, дозволив виявити фактори, що впливають на формування відповідального споживання та активну участь у реалізації окремих цілей сталого розвитку. Цей же аналіз вказує на специфіку споживання окремих видів ресурсів з урахуванням галузевого аспекту – надання аудиторських послуг. Інформаційне наповнення звітів зі сталого розвитку, напр. всесвітньо відомої аудиторської компанії Deloitte за 2018-2022 роки, вказує на відповідальне споживання енергії, води, паперу та викидів CO₂e.

Аналізуючи структуру та змістове наповнення звіту зі сталого розвитку варто відміти особливості, зумовлені специфікою аудиторської діяльності. Особливістю підготовки звітів зі сталого розвитку є приділення уваги у звітах інформації про доходи компанії та відомості щодо принципів оплати праці, інформація про безперервне навчання та розвиток, відомості про забезпечення системи якості (практики забезпечення незалежності та підтвердження проведення внутрішнього огляду дотримання незалежності, політики ротації ключових партнерів з аудиту та аудиторів залучених до виконання завдання з обов'язкового аудиту, зовнішні перевірки системи контролю якості, внутрішня система контролю якості), оцінка ефективності системи внутрішнього контролю аудиторської компанії, інформація про аудити для суб'єктів суспільного інтересу). Формування в суспільстві відповідної позитивної думки про компанію разом із стабільними позитивними фінансовими тенденціями аудиторської фірми дозволяє отримати доступ до нових джерел фінансування та збільшити операційну діяльність. На основі вивчення сайтів відомих і великих аудиторських фірм було класифіковано послуги у сфері сталого розвитку. Усі

послуги у сфері сталого розвитку ми пропонуємо розділити на основні групи – розробка та реалізація концепції сталого розвитку для клієнтів та підтвердження звітів про сталий розвиток, тобто реалізація клієнтом цілей сталого розвитку.

Багато теоретиків і дослідників сталого розвитку вважають, що сталий розвиток є найперспективнішою ідеологією всього третього тисячоліття, і в міру поглиблення наукової обґрунтованості вона замінить інші ідеології щодо раціонального споживання. Об'єктивно постає питання про можливість застосування парадигми концепції сталого розвитку в теорії та практиці аудиторської діяльності в Україні. Концепція сталого розвитку передбачає встановлення балансу між задоволенням потреб клієнтів аудиторів та врахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін за умови дотримання принципів професійної етики при наданні послуг, підвищує суспільну цінність аудиторських послуг.

Література

1. Andreoni, A. (2018). The architecture and dynamics of industrial ecosystems: diversification and innovative industrial renewal in Emilia Romagna. *Cambridge Journal of Economics*, 42(6), 1613–1642. <https://doi.org/10.1093/cje/bey037>
2. Fera, P., Pizzo, M., Vinciguerra, R. & Ricciardi, G. (2022). Sustainable corporate governance and new auditing issues: a preliminary empirical evidence on key audit matters. *Corporate Governance*, 22, 194-211. <https://doi.org/10.1108/CG-09-2020-0427>.
3. Nishitani, K., Kokubu, K. (2020). Can firms enhance economic performance by contributing to sustainable consumption and production? Analyzing the patterns of influence of environmental performance in Japanese manufacturing firms. *Sustainable Production and Consumption*, 21, 156-169. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2019.12.002>
4. Fraser, I. J., Schwarzkopf, J., & Müller, M. (2020). Exploring supplier sustainability audit standards: potential for and barriers to standardization. *Sustainability*, 12(19), 8223. <https://doi.org/10.3390/su12198223>
5. Al Ani, M. K., Alshubiri, F., & Al-Shaer, H. (2024). Sustainable products and audit fees: empirical evidence from western European countries. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*. <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-03-2023-0131>